

Joseph Ratzinger

Gyertyaszentelő — a káosz és a fény találkozása

A polgári hétköznapiakban ma alig látszik, hogy február 2-án a Kelet és a Nyugat egyházainak ősrégi közös ünnepét, Gyertyaszentelő Boldogasszonyt üljük, amely hajdan nálunk a paraszti életben is jelentős szerepet játszott. Több történeti áramlat egyesült benne, úgyhogy különböző színekben ragyog. Közvetlen indítékát az arra való emlékezés adja, hogy Mária és József a jeruzsálemi templomba vitte Jézust a születése utáni 40. napon, hogy bemutassák az előírt tisztulási áldozatot.

A liturgia a Lukács ábrázolta jelenetből mindenekelőtt egy vonást emelt ki: a gyermek Jézus és az agg Simeon találkozását; ezért kapta az ünnep a görög térségben a Hypapanté nevet. Az Egyház a gyermek és az agg együttesében a létűnő világ és a Krisztusban való új kezdet, az Ószövetség lebukó ideje és a népek Egyházának új ideje találkozását látja ábrázolva. S ez több, mint meghalás és létrejövés örök körforgása; több, mint az a vigasz, hogy egy nemzedék távozását mindig egy új nemzedék követi, új eszmékkel és reményekkel. Ha csak ez lenne, akkor ez a Gyermek nem lenne reménység Simeonnak, csak önmagának. De több: reménység mindenkinek, mert reménység a halálon túlra.

Ezzel a második súlypontot érintjük, amit a liturgia a napnak adott, mikor Simeon szavához kapcsolódik, aki ezt a Gyermeket így nevezi: „világosság a pogányok megvilágosítására”. Ebből az igéből kiindulva a nap a gyertyák ünnepe lett. A gyertyák meleg fénye érzékletes kifejezése annak a nagyobb fénynek, mely időközön s korokon túl sugárzik Jézus alakjából. Rómában a gyertyás körmenettel egy lármás, féktelen felvonulást szorítottak ki, az *amburbium*-ot, amely a pogányságtól kezdve mélyen a keresztény időbe nyúlva tartotta magát. A pogány körmenetnek mágikus vonásai voltak: a város megtisztítására, a gonosz hatalmak elhárítására szolgált volna. Emlékezetére a keresztény körmenetet eleinte fekete ruhában, később, a zsinat liturgiareformjáig, lilában tartották. Így került újra előtérbe e körmenetben a találkozás jelensége: a pogányságnak a tisztulás, a szabadulás, a sötét hatalmak legyőzése utáni vad kiáltása találkozik a „pogányok megvilágosítására” adatott „világossággal”, Jézus Krisztus szelíd és alázatos fényével. Egy szennyes, kaotikus, szolgává lett s szolgává tevő világ elmúló és még mindig annyira jelenlevő ideje találkozik a keresztény üzenet megtisztító erejével.

Ez engem a drámaíró Eugène Ionesco egy kijelentésére emlékeztet. Az abszurd színház megteremtője egy abszurd világ kiáltását préselte ki jól hallhatóan magából, és egyre jobban megértette, hogy az: Isten utáni kiáltás. „A történelem”, mondta nemrégiben, „romlás, káosz, ha nem a természetfölöttire irányul”. A fekete ruhás gyertyás körmenet, káosz és fény jelszerű találkozása erre az igazságra emlékeztethet minket, s bátoríthat, hogy a természetfelettit ne idővesztésnek tekintsük a világ-javításban forgolódva, hanem az egyetlen útnak, mely a kaotikust elvezetheti az értelemre.